

Π. ΠΑΠΑΔΗΜΟΥ ΙΕΡΟΚ. «ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ»

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ

ΚΑΙ

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΤΟΣ .

ΛΟΓΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΤΗ 31^η ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΤΟΥ 1895^{ου} ΕΤΟΥΣ

ΕΝ ΤΩ ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ

ΙΕΡΩ^ι ΝΑΩ^ι ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

«Α λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις
ὑμῶν ἐπὶ ταῖς κοίταις ὑμῶν
κατανύγητε.» (Ψαλμ. 4, 5.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

 SISMANOGGIO
MEGARON

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ
ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΤΟΣ

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΤΟΣ

« Ἄ λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις
ὑμῶν ἐπὶ ταῖς κοίταις ὑμῶν
κατανύγητε. » (Ψαλμ. 4, 5.)

Ποίαν θέσιν κατέχω ὡς ἄνθρωπος μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ὡς μέλος κοινωνικὸν μεταξύ τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας, καὶ κατὰ πόσον εἰργάσθην κατὰ τὸ διαρρεῦσαν διάστημα τῆς ζωῆς μου πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεώς μου ταύτης ;

Τίνων ἐφοδίων ἀνάγκην ἔχω ἀπόλυτον κατὰ τὴν ἐφεξῆς πολυτάραχον καὶ πολυφρόντιδα τοῦ βίου μου πορείαν, « τί δ' ἔτι ὑστερῶ ; » Τί ἔπραξα μέχρι τοῦδε καὶ τί μοι μένει νὰ πράξω ;

Ταῦτα πρέπει βεβαίως νὰ εἶνε ἡ καθημερινὴ καὶ ἀδιάλειπτος σκέψις παντὸς ἀνθρώπου, ὅστις ἀπαξιοῖ νὰ διέλθῃ ὡς ζώοφυτον τὴν ζωὴν ταύτην, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ νὰ ἀφήσῃ ἵχνη τῆς διαβάσεώς του, ἀφ' οὗ μετὰ θάνατον ἀποχωρήσῃ τοῦ μεγάλου τούτου καὶ ταραχώδους θεάτρου, τῆς ζωῆς τῆς ἐπιγείου.

Ἄλλὰ τί ἐπραξά μέχρι τοῦδε πρὸς διόρθωσιν ἑμαυτοῦ καὶ τί μοι μένει εἰς τὸ ἐξῆς νὰ πράξω, ὅπως καταστήσω ἑμαυτὸν ἄξιον τῆς μεγάλης καὶ ἐνδόξου κλήσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἐκλήθην, τοῦ μεγάλου ὀνόματος ὅπερ φέρω καὶ τῆς ἱεραῦς ὑποχρεώσεως, τὴν ὁποίαν ἀπέναντι τοῦ τῆς πίστεώς μου ἀρχηγοῦ καὶ διδασκάλου ἀνέλαβον, καὶ κατὰ πόσον κατάρθωσα μέχρι τοῦδε νὰ λάμπω διὰ τοῦ βίου μου ὡς τὸ φῶς τοῦ κόσμου, νὰ χρησιμεύω ὡς τὸ ἄλας αὐτοῦ καὶ ἐν γένει διὰ τῆς διαγωγῆς μου νὰ κάμω ὥστε νὰ δοξάζεται τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ Οὐρανίου ἐπὶ τῆς γῆς;

Τοῦτο, ἀδελφοί, πρέπει πάντοτε καὶ ἀδιαλείπτως νὰ μελετᾷ ὁ χριστιανός, ὅστις δὲν θέλει νὰ διαψεύδῃ τὸ ἐνδοξον ὄνομά του καὶ νὰ καθιστᾷ δι' ἑαυτὸν κενὸν καὶ μάταιον τὸ ἔργον τοῦ λυτρωτοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ.

Τοῦτο πρέπει νὰ σκέπτηται νυκτὸς καὶ ἡμέρας, τοῦτο νὰ μελετᾷ κατερχόμενος εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας αὐτοῦ καὶ τῆς συνειδήσεως καὶ ἀνερευνῶν μετὰ τῆς αὐστηρότητος καὶ εὐθυκρισίας ἀδεκάστου κριτοῦ.

Τὸ βαρυσήμαντον ἐκεῖνο προγονικὸν λόγιον «Γνωθὶ σαυτὸν», εἰς τὸ ὁποῖον οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἀπέδιδον θεῖαν ἄρχην, πρέπει νὰ εἶνε ἐγκεχαραγμένον εἰς τὴν καρδίαν παντὸς ἀνθρώπου καὶ μάλιστα χριστιανοῦ, διότι ἐκ τῆς γνώσεως ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῆς ἀληθοῦς καὶ δικαίας ἐκτιμήσεως τῆς ἠθικῆς ἡμῶν ἀξίας, δυναμεθα βεβαίως πολλὰ τῶν κακῶς ἐν ἡμῖν ἐχόντων νὰ διορθώσωμεν, πολλὰ δὲ καὶ διὰ τὴν περαιτέρω ἡμῶν προαγωγὴν νὰ προσπαθήσωμεν νὰ προσαποκτήσωμεν. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ μέγας ἐκεῖνος προφήτης καὶ βασιλεὺς συνεβούλευε τοὺς καθ' ἑαυτὸν καὶ ἅπαντας ἡμᾶς, καθ' ἐκάστην ἐσπέραν ἀπερχόμενοι πρὸς ὕπνον νὰ ἀναλογιζώμεθα πᾶν ὅ,τι κατὰ διάνοιαν ἐσκέφθημεν ἢ ἐν τῇ καρδίᾳ ἐπεθυμήσαμεν καὶ ἐν γένει ὅ,τι ἐπράξαμεν κατὰ τὴν ἡμέραν, εἰς τὸ τέλος τῆς ὁποίας ἐφθάσαμεν.

Νὰ ἀναλογιζώμεθα ὅ,τι ἐπράξαμεν, ὅπως ἴδωμεν μήπως μεταξὺ τῶν πράξεων ἡμῶν εἶνέ τις ἐγωϊστικὴ,

άνθρωπάρεσκος, ύβριστική τῆς θείας ἀγάπης καὶ ἐν γένει ἀμαρτωλή, τὴν ὁποίαν χρέος ἔχομεν διὰ τῆς εὐλικρινοῦς μετανοίας νὰ ἀποπλύνωμεν· νὰ ἀναλογιζώμεθα καὶ πᾶν ὅ,τι κατὰ διάνοιαν ἐσκέφθημεν ἢ ἐν τῇ καρδίᾳ ἐπεθυμήσαμεν, ὅπως ἴδωμεν μὴ σκέψις τις ἢ ἐπιθυμία ἡμῶν ἦτο ἀναξία ἡμῶν ὡς ἀνθρώπων λογικῶν, ὡς πλασμάτων Θεοῦ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Αὐτοῦ πεπλασμένων καὶ ὡς χριστιανῶν, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἐξεχύθη τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Σύμφωνα δὲ πρὸς ταῦτα καὶ τις τῶν ἀθανάτων προγόνων ἡμῶν, τῶν μεγάλων τούτων τοῦ ἀνθρωπισμοῦ σκαπανέων, ἔλεγεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος καθ' ἐκάστην ἐσπέραν πρέπει νὰ ἐξετάζη τὰς πράξεις του ἀναλογιζόμενος ποῦ ἐπορεύθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἣν διήλθε, τί ἐπραξε καὶ τί, ἐν ᾧ ἦτο ἀνάγκη νὰ πράξη, δὲν ἐπραξε.

Ἀδελφοί! «Ἐγένετο πρωῖα καὶ ἐγένετο ἐσπέρα», ἡμέρα μία· ἀλλὰ καὶ ἐκκινεῖ τὸ μέγα τοῦτο τῆς ἡμέρας ἄστρον, ὁ ἥλιος, καὶ ἀφικνεῖται εἰς τὸ τεταγμένον τέρμα τῆς αὐτοῦ τροχιάς, ἔ τ ο ς ἔ ν.

Συνδιηγύσαμεν τῷ Θεῷ χάρις ἐν υἰείᾳ καὶ τὴν μεγάλην ταύτην ἡμέραν 1895 καὶ κατεφθάσαμεν τὴν

ἐσπέραν, μεθ' ἣν ἀνατέλλει δι' ἡμᾶς ἐπὶ χρησταῖς ταῖς ἐλπίσι τὸ 1896, τὸ ὁποῖον ἐκ ψυχῆς καὶ καρδίας εὐχομαι ὑμῖν κατ' ἄμφω εὐτυχές.

Κατεφθάσαμεν τὴν ἐσπέραν· ἀνασκοπήσωμεν τὰς τῆς ἡμέρας πράξεις καὶ σκέψεις καὶ ἐπιθυμίας ἡμῶν. Ἀφικόμεθα εἰς τὸν Σταθμόν· ἀναθεωρήσωμεν τὴν μέχρι τοῦδε πορείαν ἡμῶν, ἐξετάσωμεν ἐν τῷ μαρσίπῳ τὰ διὰ τὴν ἐφεξῆς πορείαν ἐφόδιά μας. Ὅ,τι δὲν ἐπράξαμεν κατὰ τὴν ἡμέραν, ἃς πράζωμεν κατὰ τὴν ἐσπέραν· ὅ,τι ἡμελήσαμεν καθ' ὁδόν, μὴ λησμονήσωμεν καὶ ἐν τῷ Σταθμῷ, τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τῆς παραμονῆς νέου ἔτους, ἣτις ἀποτελεῖ οἶονεὶ Σταθμόν τινα ἐν τῷ ἡμετέρῳ βίῳ.

Τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναθεωρήσεως ταύτης θὰ δείξω πρῶτον εἰς ὑμᾶς, ἀγαπητοί μου, καὶ δεύτερον θέλω ὀδηγήσει ὑμᾶς εἰς τὴν ἀνασκόπησιν ταύτην τῶν ψυχῶν καὶ τῶν καρδιῶν ὑμῶν. Ἡ θεία χάρις εὕξασθε ἵνα γείνη καὶ αὕτη ὀδηγὸς ἐμοῦ.

I

Ἐντὸς ἡμῶν αὐτῶν φέρομεν, ἀγαπητοί, ἐκ Θεοῦ παραλαβόντες τὴν ἔμφυτον πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἀγάπην, τὴν φιλαυτίαν, αἴσθημα ὅπερ προάρισται νὲ ἀναγάγη ἡμᾶς εἰς τὸν δυνατὸν βαθμὸν τῆς τελειότητος, κινουῦν ἡμᾶς πάντοτε πρὸς τὸ ἀληθὲς καὶ πραγματικὸν ἡμῶν συμφέρον· ἀλλ' ἂν εἰς τὸ αἴσθημα τοῦτο δώσωμεν τροπὴν ἀλλοίαν παρ' ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἐπιθυμεῖ ὁ ἔμφυτεύσας Δημιουργός, τότε μετατρέπεται εἰς κόλακαλίαν ἐπικίνδυνον, εἰς ἐχθρὸν κάκιστον, **τὸν ἐγωϊσμόν**, ὅστις, ὡς λέγει τις τῶν ξένων ἐκκλησιαστικῶν ρητόρων⁽¹⁾, καθιστᾷ εἰς ἡμᾶς πιστευτοὺς καὶ ἅπαντας τοὺς ἔξωθεν κόλακας καὶ ὅστις κύριον ἔργον ἔχει νὰ ἐξαπατᾷ ἡμᾶς ἐν τῇ ἐκτιμῇσει ἡμῶν αὐτῶν· νὰ μᾶς κάμη νὰ πιστεύωμεν παρ. χάριν ὅτι ὡς ἄνθρωποι εὐρισκόμεθα ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀρετῆς, ἐνῶ παρασάγγας ὄλους ἀπέχομεν ταύτης, ὅτι ὡς μέλη κοινωνικᾶ κατέχομεν θέσιν τιμίαν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἐνῶ ἴσως διὰ

(1) Ὁ Βοσσοῦέτος ἐν τῷ Βῶ λόγῳ διὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ πάθους.

τοῦ βίου καὶ τοῦ κακοῦ ἡμῶν παραδείγματος ἐπιβλαβεῖς μᾶλλον εἴμεθα εἰς τὴν κοινωνίαν, ὅτι ὡς χριστιανοὶ ἔχομεν ἐξησφαλισμένην τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς ἡμῶν, ἐνῶ ἡ ψυχὴ καὶ ἡ καρδιά ἡμῶν εὐρίσκεται ἴσως κατεσπλωμένη ἀπέναντι τῶν ὀμμάτων τοῦ ἐτάζοντος καρδίας καὶ νεφροῦς.

Ἐναντίον λοιπὸν τούτου τοῦ κακοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐπικινδύνου κόλακος ἐξασφαλίζον ἡμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κράζει πρὸς ἡμᾶς ἀσιγήτῳ φωνῇ διὰ στόματος τοῦ προφήτου «Πρόσεχε σεαυτῷ»· διότι ἐὰν παραπλανώμενοι ὑπ' αὐτοῦ πιστεύσωμεν ὅτι ἔχομεν ὅ,τι δὲν ἔχομεν, ὅτι εἴμεθα ὅ,τι δὲν εἴμεθα, τότε ἀπατῶμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀπάτην κακὴν καὶ ἐπικίνδυνον, ἡ ὁποία δύναται νὰ καταστήσῃ ἡμᾶς σκευὴ ἄχρηστα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, ἐννοῶ τὸν κόσμον καὶ τὴν ἐκκλησίαν, ἡ μᾶλλον ὄργανα σκανδάλου καὶ πέτραν ὀλισθήματος διὰ τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν· «εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναι τι μὴδὲν ἂν, ἑαυτὸν φρεναπατᾷ» (Γαλάτ. 6, 3). Τότε παρουσιάζεται εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κόσμου τὸ οἰκτρὸν ἐκεῖνο θέαμα ἀνθρώπου, ὅστις ἀπὸ κακοῦ εἰς τὸ χεῖρον ἐκπίπτων καταντᾷ εἰς τὸ βάραθρον τῆς ἀπωλείας θρησκευτικῶς εἴτε κοινωνικῶς, ἐνῶ φαντάζεται ἴσως ὅτι

δικαιοῦται νὰ ἀναμένῃ παράσημα τιμῆς παρὰ τῆς κοινω-
ωνίας καὶ στεφάνους δόξης παρὰ τοῦ μισθαποδότου
Θεοῦ! Προσέχωμεν λοιπὸν ἡμῖν αὐτοῖς, «βλέπωμεν
μὴ πέσωμεν, δρκοῦντες ἰστᾶναι», βλέπωμεν μήπως
πέσωμεν, μήπως εἴμεθα ἤδη πεπτωκότες, ἐνῶ νομί-
ζομεν ὅτι ἰστάμεθα ὄρθιοι. Ἄλλὰ τοῦτο πῶς εἶνε δυνα-
τόν, ἀδελγοί μου, νὰ γείνη, ἐὰν δὲν ρίπτωμεν πάντοτε
προσεκτικὸν τὸ βλέμμα ἡμῶν εἰς τὴν προτέραν ἡμῶν
ζωὴν ἢ τοῦλάχιστον ἐὰν ἅπαζ τοῦ ἔτους κατὰ τὴν
ἡμέραν ταύτην δὲν πράζωμεν αὐτό, ἀποφασίζοντες
ἀμετακλήτως ἐν τῷ μέλλοντι νὰ διορθώσωμεν πᾶν
τὸ κακῶς ἔχον; «Ἄ λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν,
ἐπὶ ταῖς κοίταις ὑμῶν κατανύγητε.»

Ἔχομεν, ἀγαπητοί μου, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσω-
μεν, (καὶ ἐπεθύμουν εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ λόγου μου
περισσότεραν νὰ δώσητε προσοχὴν) ἔχομεν οἱ πάντες
μίαν κλίσιν κακὴν, ἢ ὁποία δυστυχῶς μέγα κράτος
καὶ δύναμιν ἔχει ἐπὶ τῆς καρδίας μας, τὴν κλίσιν τοῦ
νὰ ἐξετάζωμεν μετὰ λεπτολογίας καὶ ἀκριβείας τὰς
πράξεις καὶ τὴν διαγωγὴν τοῦ πλησίον ἡμῶν λησμο-
νοῦντες ὅλως διόλου τὸν ἴδιον ἑαυτὸν μας. Καὶ εἰς
τὴν κακὴν ταύτην κλίσιν δουλεύοντες ἐξονυχίζομεν

μετὰ θαυμαστῆς πολλάκις ὑπομονῆς καὶ αὐτὰ τὰ ἐλά-
χιστα τοῦ πλησίον ἡμῶν σφάλματα, καὶ αὐτὰ τὰ κοι-
νότατα τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν γεγονότα· καὶ φέρομεν ἐνὰ
τὰ στόματα ἡμῶν τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ μας, ὅστις
αἴφνης ἐπλούτισεν ἐξ ἀδικίας, ἢ ἠγαπήθη ἐν τῷ κό-
σμῳ διὰ τῆς ὑποκρισίας, ἢ εὐδοκίμησε διὰ τῆς εὐτε-
λείας, ὅστις εἶνε κλέπτης, ἄρπαξ, ὑποκριτής, εὐτελής,
χᾶμαιπῆς καὶ τόσα ἄλλα, ὅσα ὁ φθόνος ἢ τὸ φλογί-
ζον τὰ ὄμματα καὶ θολοῦν τὸν νοῦν καὶ τὴν κρίσιν
«ποτήριον» ὑπαγορεύει ἐκεῖ ἐν τοῖς καφενείοις καὶ
ταῖς λοιπαῖς συναθροίσεσι· δουλεύομεν εἰς τὸν κακὸν
τοῦτον κύριον, μὴ ἀναχαιτιζόμενοι μηδ' ὑπὸ τοῦ καθή-
κοντος τῆς εὐπρεπείας καὶ κοσμιότητος μηδ' ὑπὸ τῆς
ιερότητος τοῦ τόπου, εἰς τὸν ὅποιον εὕρισκόμεθα. Δι-
ότι δὲν εἶνε μόνον τὰ καφενεῖα, οὐχί, δὲν εἶνε μόνον
οἱ δρόμοι οὐδὲ τὰ πρόθυρα τῶν οἰκιῶν ἡμῶν οὐδὲ τὰ
παράθυρά μας τὰ μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα ἀδολεσχοῦμεν καὶ
φλυαροῦμεν διὰ τὰ σφάλματα τοῦ ἀδελφοῦ μας. Ἔρ-
χεται καὶ ἐδῶ, ἐδῶ εἰς τὰς ἱεράς ἐκκλησίας ἢ μικρο-
λόγος ἢ κακολόγος φλυαρία διὰ νὰ διορθώσῃ τὸ **κα-**
πέλλων τῆς μίας ἢ τὸ φόρεμα τῆς ἄλλης, διὰ νὰ ἐκ-
πομπεύσῃ τὸ βᾶδισμα ἄλλου, διὰ νὰ κοινώσῃ τὰ ἀπό-

κρυφα τοῦ μέν, νὰ γελάσῃ διὰ τὴν ἀγρουκίαν τοῦ δέ. Naί, ἐδῶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, αἱ ὁποῖαι ἔπρεπε νὰ χρησιμεύωσι δι' ἡμᾶς τὸ διδακτῆριον τῆς χριστιανικῆς εὐπρεπείας, γίνονται πολλάκις καὶ λέγονται πράγματα, διὰ τὰ ὁποῖα ἴλεως ἔστω ὁ Θεός, (ἀναγκάζομαι ν' ἀναφέρω ὀνομαστὶ μόνον τὰ εὐπρεπέστερα).

Ἐντεῦθεν δέ, ἐκ τῆς κλίσεως δηλ. ταύτης τοῦ νὰ ἀκριβολογῶμεν ὅπουδῆποτε καὶ ὅπωςδῆποτε περὶ τοῦ πλησίον ἡμῶν, γεννῶνται πολλάκις τὰ κοινωνικὰ ἐκεῖνα σκάνδαλα, τὰ ὁποῖα ἀσχημίζουν τὸν βίον ἡμῶν· ἐντεῦθεν αἱ ἔριδες, αἱ φιλονεικίαι, οἱ διαπληκτισμοί, οἱ φόνοι καὶ τὰ τόσα κακά, τὰ ὁποῖα τόσῳ συχνὰ παρ' ἡμῖν ἴδια, οἵτινες χρέος εἶχομεν νὰ ᾤμεν τὸ φῶς καὶ τὸ ἄλας τοῦ κόσμου, λαμβάνουσι χώραν. Θέλει δὲ βεβαίως ἐκλείψει ἄμέσως ἀπὸ τῆς καρδίας ἡμῶν ἡ κακὴ αὕτη κλίσις καὶ μετ' αὐτῆς ἅπαντα ἐκεῖνα τὰ κακά ἀπὸ τῆς κοινωνίας ἡμῶν, ἐὰν μόνον ἀναμνησθῶμεν ὅτι ἔργον ἡμῶν εἶνε οὐχὶ τὸ νὰ ἐξετάζωμεν τὸν πλησίον ἡμῶν ἀλλὰ τὸν ἑαυτὸν μας· ἐὰν μόνον ἀποφασίσωμεν νὰ ἴδωμεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν αὐτῶν «μὴ καὶ αὐτοὶ τοῖς αὐτοῖς ᾤμεν ἔνοχοι» καὶ νὰ ἀρχίσωμεν τὴν διόρθωσιν ἀπὸ τῆς καρδίας μας πρῶ-

τον· ἐὰν σκεφθῶμεν ὅτι αἱ ἱεραὶ ἡμῶν ἐκκλησίαι εἶνε σχολεῖα, ἐν οἷς πρέπει νὰ μάθωμεν τὸ μάθημα τῆς διορθώσεως ἡμῶν αὐτῶν, πρέπει νὰ **ἀκούωμεν** μὲ τὰ ᾧτα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος καὶ οὐχὶ νὰ **ἀκουώμεθα** ἀργολογοῦντες. Ἄλλ' ἡ διόρθωσις αὕτη, ἀγαπητοί μου, πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ γείνη ἐὰν δὲν ἀνασκοπήσωμεν ἡμεῖς αὐτοὶ τὸν μέχρι τοῦδε βίον ἡμῶν, ἐὰν οὐχὶ πάντοτε τοῦλάχιστον ὅμως κατὰ τὴν παροῦσαν ἡμέραν; «Ἄ λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν ἐπὶ ταῖς κοίταις ὑμῶν κατανύγητε».

II

Εἶδομεν ἐν τοῖς μέχρι τοῦδε ὅτι καὶ πρέπον εἶνε καὶ ἀνάγκη μεγάλη ἐπιβαλλομένη ἡμῖν ὑπὸ τοῦ πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦς καθήκοντος νὰ ἀνασκοπῶμεν τὸν βίον ἡμῶν καὶ πάντοτε μὲν τοῦλάχιστον ὅμως κατὰ τὴν παροῦσαν ἡμέραν.

Ἐλθετε λοιπόν, ἀδελφοί μου, νέοι καὶ νέοι καὶ ὅσοι τὸν οὐδὸν τῆς ἀνδρικῆς καὶ γεροντικῆς ἡλικίας διελθόντες εὐτυχήσατε νὰ κληθῆτε πατέρες ἢ μητέρες, προπάτορες ἢ προμητόρες ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐλθετε καὶ ἀνασκοπήσωμεν τὸν βίον ἡμῶν τὸν παρελθόντα, ὅπως ἴδωμεν ἐὰν καὶ κατὰ πόσον ἐπράξαμεν μέχρι

τουδε ὅ,τι ἐπεβάλλετο εἰς ἡμᾶς καὶ ὅ,τι ἐν τῷ μέλλοντι ἐπιβάλλεται νὰ πράζωμεν.

Καὶ πρῶτον σὺ παραστάς εἶπέ μοι, ὦ καλὲ νέε, προσεπάθησας μέχρι τοῦδε διὰ τῆς ἐπιμελείας, τῆς χρηστότητος τοῦ ἤθους, τῆς κοσμίας ἀναστροφῆς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων νὰ ἐξασφαλίσης διὰ σεαυτὸν ὡς πολίτης καὶ μέλος κοινωνικὸν θέσιν τιμίου καὶ εναρέτου ἀνθρώπου; Προσεπάθησας ὡς χριστιανὸς νὰ εἰρηνεύης πάντοτε μετὰ τῆς συνειδήσεώς σου μελετῶν μετὰ εὐλαβείας τὸν θεῖον νόμον, συχνάζων μετὰ κατανύξεως καὶ φόβου Θεοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀκροώμενος μετὰ προσοχῆς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ; Νέα κόρη, σὺ ἦτις εἶσαι τὸ προσφιλὲς ἐντρύφημα τῶν γονέων σου, τὸ γλυκὺ τοῦ οἴκου των χάρμα, τὸ θέλητρον τοῦ βίου των καὶ ἡ ἐλπίς τοῦ γήρατός των, εἶπέ μοι· δύνασαι νὰ εἶσαι βεβαία ὅτι δι' ὅσων πράττεις καὶ ἐπραξας μέχρι τοῦδε κατάρθωσας νὰ ἀποκτήσης ὄνομα καὶ φήμην κόρης τιμίας καὶ εὐγενοῦς τὸ ἤθος, ὄνομα τὸ ὁποῖον εἶνε πολυτιμότερον τῶν κοσμημάτων, τὰ ὁποῖα τόσον ἐπιδεικτικῶς φέρεις ἐπὶ τοῦ τραχήλου σου; ἐσκέφθης μέχρι τοῦδε ἐμβριθῶς καὶ σπουδαίως, ὅτι δὲν εἶσαι μόνον ἄνθος ὠραῖον τοῦ

οἴκου σου, προωρισμένον μόνον νὰ φέρῃς τὴν χαρὰν καὶ τὴν παρηγορίαν εἰς τὸν πολυάσχολον ἢ καὶ ἐμπερίστατον πατέρα σου καὶ τὴν πολυμέριμον καὶ πολύτυρβον μητέρα σου, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐτοιμάζεσαι νὰ καταλάβῃς θέσιν μητρὸς ἐν τῇ κοινωνίᾳ—θέσιν ἔξοχον καὶ ὑψηλὴν—ἐκ τῆς ὁποίας, ἐὰν ἐνεργήσης ὡς σοι ἀρμόζει ἔνεκα τῆς εὐγενοῦς καταγωγῆς σου ὡς ἑλληνίδος καὶ σοι ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς ἱεράς σου θρησκείας ὡς Χριστιανῆ, ἔχεις νὰ ἐξυπηρετήσης σπουδαιότατα τὴν κοινωνίαν, ἔχεις νὰ δώσης εἰς αὐτὴν βλαστήματα πολύτιμα, γενεὰν ὄλην χριστιανικὴν;

Γονεῖς, πατέρες καὶ μητέρες, ἐσκέφθητε μέχρι τοῦδε ὅτι ἀνελάβετε—ὡς τοιοῦτοι—ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας νὰ εἴσθε οὐχὶ μόνον οἱ κατὰ κόσμον προστάται καὶ κηδεμόνες καὶ οἱ πάροχοι τοῦ ὑλικοῦ ἄρτου καὶ τοῦ φθειρομένου ἐνδύματος εἰς τὰ τέκνα σας, ἀλλὰ καὶ οἱ θεόθεν αὐτοῖς τεταγμένοι διδάσκαλοι τῆς ἠθικῆς, τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, τῆς ἐντροπῆς τῶν ἀνθρώπων; Τέλος ἐν ἐνὶ λόγῳ, νέοι καὶ νέοι, πατέρες καὶ μητέρες, προπάτορες καὶ προμήτορες καὶ πάντες ἄνθρωποι καὶ δὴ χριστιανοί, ἐσκέφθητε μέχρι τοῦδε σπουδαίως καὶ ἐμβριθῶς ποῖα καθήκοντα

ἔχετε οἱ πάντες πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν κοινωνίαν καὶ ἐκάμετε μέχρι τοῦδε σταθερὰν καὶ ἀμετάθετον ἀπόφασιν νὰ ἐργασθῆτε συντόμως πρὸς πραγμάτων τῶν καθηκόντων τούτων; Πρὸ παντὸς εἰργάσθητε σπουδαίως διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς ὑμῶν καὶ τὴν ἐν οὐρανοῖς ἀποκατάστασιν, διότι βεβαίως οἱ πάντες γνωρίζετε ὡς χριστιανοί, ὅτι «οὐκ ἔχομεν ἄρδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν»; (Ἑβρ. 13, 14).

ᾠ! Ἀδελφοί μου χριστιανοί, θὰ ἦτο Παράδεισος ὁ κόσμος, θὰ ἦτο κοινωνία ἀγγέλων ἢ τῶν ἀνθρώπων κοινωνία, τὰ ὠχρὰ πάθη τοῦ φθόνου, τοῦ μίσους καὶ τῆς ἀπανθρωπίας δὲν θὰ ἐτόλμων νὰ παρουσιάσωσι τὴν εἰδεχθῆ μορφήν των ἐν τῷ κόσμῳ, τὰ οἰκτρὰ ἐκεῖνα κοινωνικὰ ναυάγια, τὰ ἄτιμα ἐκεῖνα πάθη τῆς μέθης καὶ τῆς διαφθορᾶς τὰ καταρρίπτοντα καὶ ἐξευτελίζοντα τὴν ἀξίαν τῶν ἀνθρώπων δὲν θὰ ἐφαίνοντο ἐν αὐτῷ, ἐὰν εἰς πάσας τὰς ἐρωτήσεις ταύτας ἀπὸ τὰς καρδίας καὶ τὰς συνειδήσεις—καὶ οὐχὶ ἐννοεῖται ἀπὸ τὰ πλανῶντα καὶ πλανώμενα χεῖλη—ὅλων ἡμῶν ἦτο δυνατόν νὰ προέλθῃ ὡς ἀπάντησις ἐν καθαρὸν καὶ ἀδιστακτον «ναί!»

Πλὴν ὅμως φεῦ! νὰ τὸ εἴπωμεν ἀδελφοί; Εἰς τὰς ψυχὰς καὶ τὰς καρδίας ὅλων διαβλέπω ἐν **ὄχι** ἀπελπιστικόν, ἐν **ὄχι** τὸ ὁποῖον καταπληγώνει μίαν ἀκόμη φοράν τὰ σπλάγχνα τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ, ὅστις τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐξέχεεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὑπὲρ ἡμῶν! Ναί, οἱ πάντες πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἐὰν ὡς νέοι καὶ νέαι, ὡς πατέρες καὶ μητέρες ἐσκέφθημεν πως καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως ἡμῶν ἢ περὶ τοῦ καλοῦ τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν τέκνων ἡμῶν, ἐσκέφθημεν ὅμως περὶ τούτων ὑπὸ ἐποψιν ὅλως κοσμικὴν, καθαρῶς ὑλιστικὴν, πάντως μὴ χριστιανικὴν. Ἐσκέφθη ἴσως καὶ ὁ νέος διὰ τὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν του· ἀλλ' ἐσκέφθη πῶς μόνον νὰ πλουτήσῃ, νὰ θησαυρίσῃ, διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ δι' ἑαυτὸν βίον ἄνετον καὶ εὐμάρειαν καὶ ἀφθονίαν πραγμάτων βιωτικῶν (ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ οἱ μηδὲ οὕτω σκεφθέντες) ἐσκέφθη καὶ ἡ νέα περὶ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι θέσεώς της· ἀλλὰ μακρὰν διατελοῦσα καὶ Χριστοῦ καὶ χριστιανικῶν φρονημάτων τὴν θέσιν της ταύτην ἐνόμισεν ὅτι δύναται καὶ προσεπάθησε νὰ ἐξασφαλίσῃ διὰ τῆς ἐπιδείξεως τοῦ πλούτου της τοῦ ὑλικοῦ, τῶν κοσμημάτων της τῶν ματαίων, διὰ τῆς ἐπιδεικτικῆς ἐκεί-

νης τῆς σκανδαλώδους καὶ ἐξευτελιστικῆς καὶ δι' ὄλων τῶν ἄλλων, ἀπέναντι τῶν ὁποίων ἡ γλῶσσά μου δεσμευομένη δὲν δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ. Ἄλλὰ περὶ τοῦ μέλλοντος αὐτῶν ὡς χριστιανῶν, ὡς πατέρων, ὡς μητέρων παιδαγωγῶν ἐν Κυρίῳ, ὡς τέκνων Θεοῦ προωρισμένων διὰ τὴν σωτηρίαν; Ὡ! περὶ τούτων ὅτε νέος καὶ ἡ νέα οὐχὶ μόνον δὲν ἔλαβον καιρὸν ποτὲ μέχρι τοῦδε νὰ σκεφθῶσιν, οὐχὶ μόνον δύσκολον τοῖς φαίνεται κἂν τώρα νὰ συλλογισθῶσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ λόγοι μου τοῖς φαίνονται ἴσως παράχορδος κακοφωνία μεταξὺ τῆς γλυκείας δι' αὐτοὺς ἀρμονίας, τὴν ὁποίαν τοῖς παρουσιάζει ὁ κόσμος, οἱ χοροί, αἱ διασκεδάσεις, τὰ μυθιστορήματα, αἱ σκανδαλώδεις συναστροφαί, (οἱ περίπατοι, τὰ παράθυρα) καὶ αἱ λοιπαὶ ἀσχημῖαι καὶ ἀκολασίαι.

Ἐσκέφθη ἡ μήτηρ διὰ τὰ τέκνα τῆς, τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα τῆς, ἀλλὰ πάντως οὐχὶ ὅπως ἡ Κορνηλία ἐκείνη, ἡ ὁποία τὴν ἀρετὴν ἐθεώρει ὡς τὸ τιφαλφέστερον τῶν κοσμημάτων τῶν τέκνων αἰτῆς. Ἐσκέφθη καὶ ὁ πατὴρ περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς οἰκογενείας του, ἀλλ' ἐσκέφθη πῶς νὰ θησαυρίσῃ δι' αὐτὴν, διὰ δὲ τὴν ὑποχρέωσιν τὴν ὁποίαν ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ ἀνέ-

λαβον αὐτός τε καὶ ἡ μήτηρ, τοῦ νὰ εἶνε δῆλα δὴ διὰ τοῦ χριστιανικοῦ παραδείγματός των οἱ διδάσκαλοι τῆς ἠθικῆς εἰς τὰ τέκνα των, περὶ τοῦ καθήκοντος τὸ ὁποῖον ὡς χριστιανοὶ ἔχουσι νὰ φροντίσωσι διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς αὐτῶν τε καὶ ἀπάσης τῆς οἰκογενείας των; Ὡ! περὶ τούτου δὲν ἔσχον ἀκόμη τὸν καιρὸν νὰ φροντίσωσι· θέλουσι σκεφθῆ, εἶνε ἀληθές, καὶ περὶ τούτων· θέλουσι σκεφθῆ εἰς τὸ μέλλον!

Ἄλλὰ ποῖον μέλλον, ἀδελφέ μου, ποῖον μέλλον; καὶ τίς δύναται νὰ σε διαβεβαιώσῃ ὅτι μετὰ ἓν ἔτος, μετὰ ἓνα μῆνα — τί λέγω; — τίς δύναται νὰ σε διαβεβαιώσῃ, ὅτι μετὰ μίαν στιγμὴν θὰ ζήσης διὰ νὰ πράξῃς πᾶν ὅ,τι μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης δὲν ἔπραξας; Ὡ, ἐὰν ἐγνωρίζομεν, ἀγαπητοί, πόσον πολύτιμο εἶνε αἱ στιγμαὶ τοῦ βίου ἡμῶν, πόσα καλὰ διὰ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἠδυνάμεθα ἐν μιᾷ στιγμῇ τοῦ βίου ἡμῶν νὰ κατορθώσωμεν, τῶν ὁποίων διὰ τὴν ἀσύγνωστον ἡμῶν ἀμέλειαν στερούμεθα, δὲν θὰ ἀφήναμεν οὐδεμίαν τοῦ βίου ἡμῶν στιγμὴν ἀνωφελῶς νὰ παρέλθῃ, δὲν θὰ κατεσπαταλῶμεν τὸν χρόνον ἡμῶν, ὅπως πράττομεν ἤδη, εἰς τὰς ἀνωφελεῖς διασκεδάσεις καὶ τὰς

ψυχοφθόρους ήδονάς, τὰ ήθοκτόνα μυθιστορήματα και τό επάρατον χαρτοπαίγνιον.

Χαρτοπαίγνιον! Έτερα και αύτη κοινωνική φαγέ-
δαινα, άλλη και αύτη κοινωνική πληγή, ή οποία δυσ-
τυχώς από ήμέρας εις ήμέραν κακοηθέστερον λαμβά-
νουσα χαρακτηρα άπειλει να καταφάγη παν ό,τι κα-
λόν αφήκεν όπωσδήποτε ευεκτούν εν τη κοινωνία και
οικογενεία ήμων τό κακόν του νεωτέρου πολιτισμού
δηλητήριον! Τό χαρτοπαίγνιον!... Και είνε τουτο ά-
κριβώς, άδελφοί, εκείνο τό όποϊον μας άπασχολεί κα-
τά τās ήμέρας ταύτας και δέν αφήνει ήμας να σκε-
φθώμεν παν ό,τι, ως ειπον ανωτέρω, επρεπε να σκε-
πτώμεθα. Ναί, κατά τās ήμέρας ταύτας, κατά την ή-
μέραν την σημερινον πρό πάντων, τὰ νεώτερα έθιμα έ-
πιβάλλουσιν εις ήμας τό χαρτοπαίγνιον, δια να δοκι-
μάσωμεν, όπως λέγουσι, την τύχην μας. Άδελφέ, φο-
βούμαι, μη τό τελευταϊον τουτο είνε απλή πρόφασις
παρά τοις περισσοτέροις, κύριον δε έλατήριον τό ό-
ποϊον κινεί ήμας προς τό χαρτοπαίγνιον είνε ή άμαρ-
τωλή και αναξιοπρεπής δια τον άνθρωπον — ουχι
πλέον τον χριστιανόν—έπιθυμία, του να άρπάσωμεν
τον ιδρώτα του πλησίον ήμων. Άλλ' έστω και τουτο

να δοκιμάσης, λέγεις, την τύχην σου· αλλά τί έστι τύ-
χη; που της Γραφής της αγίας ανέγνωσας, ότι υπάρ-
χει τύχη και τίς δύνοται λογικώς σκεπτόμενος να πι-
στεύση, ότι δι' εκείνων των παιγνιοχάρτων είνε δυ-
νατόν να γνωρίσης αυτήν και αν υπάρχη; Την τύχην
σου! Άλλά να σοι την ειπω εγώ, άδελφέ, από της θέ-
σεως ταύτης εν τω όνόματι του Θεου, του όποϊου τον
λόγον έτάχθην να σε διδάσκω· θέλεις να την ακού-
σης; Ίδού! Μαύρη θα είνε και σκοτεινή, εν όσφ ζητης
να γνωρίσης αυτήν εν τοις καφενείοις και τοις λοι-
ποις καταγωγείοις μεταξυ των παιγνιοχάρτων· θα εĩ-
νε μαύρη και σκοτεινή (και παρωκαλώ, άδελφοί, μη
έξοργίξησθε εναντίον μου, εάν εκφέρω λόγους δυσσι-
ώνους, αφ' ου γνωρίζετε ότι τὰ πράγματα και ουχι
οί λόγοι φέρουσι τό κακόν), μαύρη θα είνε και σκο-
τεινή και εν τω αιώνι τουτω· διότι θα ευρης μίαν ήμέ-
ραν παν ό,τι ποτε δέν περιέμενες, την πτωχείαν και
την γύμνωσιν, μαύρη και εν τη άλλη ζωη, την όποϊαν
τόσον όλίγον ενεκα της κακής σου εκείνης συνηθείας
έσυλλογίσθης.

Βλέπεις εκείνην την δυστυχή ρακένδυτον χήραν;
Ίδε πως τό βλέμμα της είνε τεθολωμένον, πως τὰ

χείλη της εἶνε μελανά· πεινά, ἀδελφέ, ἀλλὰ τὴν πε-
νὴν της δὴν τὴν αἰσθάνεται, διότι συλλογίζεται τὰ ἐ-
πίσης πεινῶντα καὶ τρέμοντα ἐκ τοῦ ψύχους ὀρφανά
της· πονεῖ, ἀλλὰ τὸν πόνον της τὸν περιφρονεῖ, διότι
ἔχει ἐν τῇ καρδίᾳ της κάμινον ὄλην πυρὸς καταφλέ-
γουσαν τὰ σπλάγχνα της· πεινά, πονεῖ, διὰ τίποτε
ἄλλο παρὰ διότι ὁ σύζυγός της, καλὸς ἴσως καὶ τίμιος
ὅπως καὶ σύ, ἔσχε μίαν ἡμέραν τὴν ἀδυναμίαν νὰ δο-
κιμάσῃ τὴν τύχην του, καὶ ἔκτοτε δοῦλος τῶν τυχη-
ρῶν παιγνιδίων γενόμενος ἀφῆκεν ἀποθνήσκων τὴν
οἰκογένειάν του ἐστερημένην τῶν πάντων. Βλέπεις
ἐκεῖνο τὸ ἀνυπόδητον ὀρφανόν; βλέπεις πῶς τὸ βλέμ-
μα του διευθύνει ζηλότυπον ἐπὶ τῶν χρυσοπαρύφων
τοῦ τέκνου σου ἐνδυμάτων; εἶνε τῆς τύχης τὸ ἀπό-
βλητον, εἶνε τῆς μαύρης μοίρας τὸ γέννημα· δὲν ἔχει
χαράν, δὲν ἔχει παρηγορίαν, δὲν ἔχει περίθαλψιν,
διότι στερηθὲν τῆς μητρός του ἐστερήθη τοῦ παντός·
ναί, ἐστερήθη τῆς μητρός του ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης
τῆς μαύρης, καθ' ἣν ὁ νεκρικὸς κράθβατος ἐσήκωσεν
αὐτὴν ἀπὸ τὴν ἐπώδυνον κλίνην της, εἰς τὴν ὁποίαν
τὴν ἔρριψε φθισιώσαν ὁ μέθυσος καὶ ἐκδεδιητημένος
σύζυγός της, ὅστις ἤρξατο νὰ εἶνε τοιοῦτος ἀφ' ἧς ἡ-

θέλησε νὰ δοκιμάσῃ τὴν τύχην του. Οὐχὶ λοιπὸν ἐπὶ
τῶν χαρτίων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν οἰκτρῶν αὐτοῦ θυμάτων
καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν τῆς δυστυχίας ναυαγίων δοκίμα-
σον τὴν τύχην σου. Ναὶ ἀγαπητέ, ἰδοὺ τὸ μέρος ὅπου
δύνασαι νὰ δοκιμάσῃς· τί λέγω νὰ δοκιμάσῃς; μετὰ
βεβαιότητος νὰ προεξασφαλίσῃς¹ λαμπρὰν καὶ ἔνδοξον
τὴν τύχην σου· ἰδοὺ τὸ μέρος, ἡ πτωχὴ χήρα, τὸ δυσ-
τυχὲς ὀρφανόν, ὁ πάσχων ἀδελφός σου, εἰς τὸν ὁποῖον
δύνασαι νὰ ρίψῃς μὲ χεῖρα πλουσίαν ὅσα σήμερον
ἀνωφελῶς εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον καὶ τὰς λοιπὰς ψυ-
χοφθόρους ἡδονὰς κατασπαταλᾷς μετὰ τῆς βεβαιότη-
τος ὅτι θὰ σηκώσῃς ἑκατονταπλωσίονα ἐν τε τῇ ζωῇ
ταύτῃ καὶ ἐν τῇ ἐν οὐρανοῖς ἐκείνῃ· ναί, δὲς εἰς τὴν
χήραν τὴν δυστυχῆ, παρηγόρησον τὸ δύστηνον ὀρφα-
νόν, ἀνακούρισον τὰς θλίψεις τοῦ πάσχοντος ἀδελ-
φοῦ σου καὶ τότε δὲν θὰ ἔχῃς πλέον ἀνάγκην, πί-
στευσόν μοι, νὰ προστρέχῃς εἰς τὰ παιγνιόχαρτα διὰ
νὰ γνωρίσῃς τὴν τύχην σου· ἔχεις ἤδη αὐτὴν ἀσφαλῆ!
σὲ βεβαιοῖ αὐτὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος τοῦ
προφήτου· «Τίς ἐστὶν ἄνθρωπος ὁ θέλων ζωὴν, ἀγα-
πῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθὰς; Ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ
ποίησον ἀγαθόν.» (ψαλμ. 33, 13).

 SISMANGOLIO
MEGARD

 SISMANOGGIO
MICCARDI